

Przeciw-ikonografii szaleństwa

Psy ras drobnych, reż. Adrianna Alksnin, Teatr Barakah i Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie

Zuzanna Berendt

aA aA aA

Psy ras drobnych, fot. Szymon Budzyn

Kiedy przed obejrzeniem internetowego spektaklu Adrianna Alksnin przystąpiłam do lektury książki Olgi Hund *Psy ras drobnych*, na podstawie której został on zrealizowany, w mojej głowie bardzo szybko pojawiło się skojarzenie z wydanymi w Polsce niedawno *Wspomnieniami z domu wariatów* Christine Lavant. Z czasem jednak nabrałam podejrzliwości wobec tego skojarzenia, bo uświadomiłam sobie, że nierozłącznie wiąże się ono z ahistorycznym traktowaniem kobiecego doświadczenia przebywania w szpitalu psychiatrycznym. Niezwykle

łatwo jest czytać literackie reprezentacje tego doświadczenia poprzez zużytą kulturową kalkę, na której wielokrotnie odbijano już wizerunki pacjentek doktora Charcota i bohaterki współczesnych utworów wykorzystujących fascynującą i groźną scenografię szpitali psychiatrycznych. Podobieństwa między książkami Lavant i Hund wykraczają jednak poza prosty poziom sytuacyjny. W najciekawszy sposób objawiają się wtedy, kiedy dokładnie przyjrzymy się postaciom narratorek. W obu przypadkach są to młode kobiety, które w formie tekstu literackiego relacjonują swoje pobytu na oddziałach psychiatrycznych. Ich opowieści są mocno osadzone w cielesnym i psychicznym odczuwaniu, zagarniają otaczającą je rzeczywistość relacji międzyludzkich i warunków instytucjonalnych, a postaci innych pacjentów zostają w nich przedstawione wnikliwie, ale nie empatycznie.

W książce Hund to ona sama jest soczewką skupiającą obrazy i dźwięki szpitala psychiatrycznego w Koberzyńcu. Choć klinicznie została zdiagnozowana jako chora, w tekście funkcjonuje jako mocny podmiot, wsłuchujący w siebie elementy otoczenia i wytworzący z nich narrację naznaczoną własnym punktem widzenia, poglądami, wspomnieniami i sposobem odczuwania. W spektaklu-wideo Alksnin oglądamy trzy bohaterki-narratorki (Kamila Janik, Karolina Kuklińska, Marianna Linde). Nie wydają się być różnymi projekcjami jaźni jednej osoby, nie są jednak również całkowicie odrębne, ponieważ ewidentne jest, że łączy je mocna więź, oparta z jednej strony na wspólnym położeniu, w którym się znalazły, a z drugiej na spójnym stylu wypowiedzi. Podzielenie tekstu pomiędzy trzy osoby wzmocniło wrażenie fragmentaryczności literackiego pierwowzoru. Hund pisze o epizodach ze swojego pobytu w szpitalu, ale zdarza się jej też wracać do wydarzeń poprzedzających go i wybiegać w przyszłość (na przykład kiedy tłumaczy, dlaczego zdecydowała się nie podpisywać książki swoim nazwiskiem).

Fragmentaryczność literackiego zapisu doświadczenia bycia pacjentką na oddziale psychiatrycznym w spektaklu została uwypuklona poprzez środki filmowe. Słyszana przez nas narracja nie zawsze zsynchronizowana jest z obrazem. Raz oglądamy w dużych zbliżeniach twarze, które w swojej ekspresyjności niejako odrywają się od ciał, a innym razem sylwetki filmowane w planie pełnym pozbawione są twarzy, które zakryto papierowymi torbami. Alksnin, Janik, Kuklińska i Linde w bardzo precyzyjny sposób grają z reprezentacjami kobiecego szaleństwa. Podchodzą do granicy, za którą zarejestrowane kamerą rozbiegane oczy i nerwowe gesty mogłyby stać się już częścią perwersyjnego widowiska uprzedmiotawiającego ciała młodych kobiet, ale tej granicy nie przekraczają. Sygnalizują za to widzom, jak szybko na styku ciał aktorek, kamery, ekranu i oka wytworzą się kulturowo uprawnione ikonografie kobiecego szaleństwa. W *Psach ras drobnych* zapośredniczenie wydarzenia teatralnego przez medium wideo zostaje w bardzo błyskotliwy sposób wykorzystane do destabilizowania tych ikonografii. Kontrapunktami dla momentów oferujących nam poczucie, że jesteśmy w stanie zawiązać spojrzeniem nad wizerunkami bohaterek, są sceny, w których przejmują one kreacyjną moc. Przebijają się w ekstremitety ubrania i zaczynają śpiewać, patrząc wprost w obiektyw kamery. Ich spojrzenie nie umyka przed naszym, ale spotyka się z nim niemalże konfrontacyjnie.

Budowana na poziomie gry z kamerą relacja z widzami znajduje swój odpowiednik w niezwykle istotnym dla spektaklu temacie, jakim jest relacja bohaterek ze światem poza murami szpitala. W rozmowach, jakie ze sobą odbywają, jawi się on jako wrogi i niebezpieczny. W jednej z ostatnich scen bohaterka fantazjuje o tym, że być może nie ma już ludzi na zewnątrz, a jeśli ich nie ma, to „może wracać choćby zaraz”. Zaraz po tym jak wypowiada te słowa, kamera skierowana zostaje na rzędy pustych krzeseł na widowni Teatru Barakah. Choć ta pustka w nas, oglądających *Psy ras drobnych*, może

Szukaj w serwisie

Szukaj

POWIĄZANE TEATRY

Teatr BARAKAH

Teatr AST

PRZECZYTAJ TEŻ

Dominik Gac

W śnialni

Nadesłane

Protokół z obrad Jury OFF
Kontrapunktu 2018

Zuzanna Berendt

Historie i herstory Solidarności

Anna Jazgarska

Psia lekkość bytu

Tomasz Mościcki

Makaron na uszy

Joanna Ostrowska

Marsz gwiazdzisty

BĄDŹ NA BIEŻĄCO

wzbudzić niepokój, to bohaterkom zapewnia ona bezpieczeństwo niebycia oglądanymi sprzyjające swobodnym zachowaniom i funkcjonowaniu poza normami narzucanymi przez rzeczywistość za murami placówki. Szpital pokazywany jest więc nie tylko jako przestrzeń umożliwiająca nadzór nad chorymi. Jest też miejscem, w którym mogą zawiązywać się kruche wspólnoty, oparte czasem na współczuciu, czasem na solidarności, a czasem po prostu na jednakowym położeniu. Niejednoznaczny status szpitala zostaje dodatkowo uwypuklony przez scenę Teatru Barakah, w której zrealizowano zdjęcia. Znana krakowskim widzom charakterystyczna przestrzeń sceny ulokowanej w dawnej żydowskiej mykwie – pokryta kafelkami, ciasna, ale dająca możliwości różnego rodzaju eksperymentów w ustanawianiu relacji między publicznością a strefą gry – jednocześnie stwarza wrażenie niesamowitości i wyjątkowego wyizolowania od świata zewnętrznego.

Premiera spektaklu Alksnin została przeniesiona do sieci po powtórny wprowadzeniu zakazu organizacji otwartych dla publiczności wydarzeń kulturalnych. *Psy ras drobnych* nie zostały udostępnione w formie streamingu ani nagrania rejestracji, ale przekształcone w autonomiczną wobec teatralnego wydarzenia pracę wideo, której forma w równie mierze korzysta z adaptacji tekstu, gry aktorskiej i scenografii, co z kadrowania, montażu i gry napięciami pomiędzy dźwiękiem i obrazem. Taka strategia przeniesienia wydarzenia do sieci warta jest docenienia nie tylko dlatego, że pokazuje sprawność twórców w posługiwaniu się medium wideo, ale także z bardziej blatego powodu. Ilość wydarzeń teatralnych odbywających się obecnie w trybie online jest przytłaczająca, ale przytłaczająca jest również ich wizualna jednolitość. Kamera najczęściej markuje punkt widzenia osoby zajmującej miejsce na teatralnej widowni, a montaż ogranicza się do łączenia ze sobą planu obejmującego całą scenę i różnego rodzaju zbliżeń. *Psy ras drobnych* w odświeżający sposób naruszają przyzwyczajenia, które zdążyliśmy już nabyć w kontakcie z teatrem przeniesionym do Internetu.

18-12-2020

Teatr Barakah i Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie
Olga Hund
Psy ras drobnych
reżyseria, scenografia: Adrianna Alksnin
muzyka: Filip Franczak
obsada: Kamila Janik, Karolina Kuklińska, Marianna Linde
premiery online: 20.11.2020

ADRIANNA ALKSININ

OLGA HUND

KRAKÓW

TEATR BARAKAH

TEATR AST

Psy ras drobnych, reż. Adrianna Alksnin, Teatr Barakah i Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie

Fot: fot. Szymon Budzyn

Oglądasz zdjęcie 1 z 5

teatralny.pl

Bądź na bieżąco, dołącz do naszego newslettera

Przeczytaj

Świat

Nadesłane

Książki

Inne

Biblioteka

Redakcja

Patronaty

Znajdziesz nas też tu:

Facebook

Twój adres email

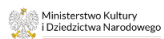
Dołącz

☐ Nie jestem robotem

reCAPTCHA
Prywatność - Warunki

Dołączając akceptujesz naszą politykę prywatności oraz warunki korzystania z portalu zawarte w regulaminie.

Projekt „Ogólnopolski portal Teatralny.pl” jest finansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programów MKiDN, priorytet TEATR

Varia
Felietony
Historia teatru
Ludzie
Rozmowy
Opinie
Recenzje

Współpraca
Szkoła
Kontakt